

Den lokala demokratin i en polariserad tid

Gissur Ó. Erlingsson
Centrum för kommunstrategiska studier
Linköpings universitet

Forskargruppen

Gissur Ó Erlingsson

Prof. political science, Center for
local government studies,
Linköping University

Susanne Wallman Lundåsen

Associate prof., political science.
Center for local government studies,
Linköping University

Andreas Bergh

Associate prof. economics, School of
Economics, Lund University

Maria Brandén

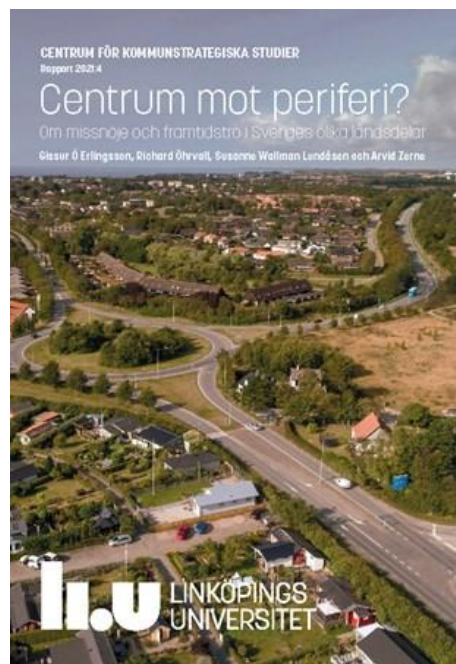
Prof. Sociology, Institute for Analytical
Sociology, Linköping University

Richard Öhrvall

Assistant prof. political science,
Center for local government studies,
Linköping University

Bygger på följande (som finns fritt att ladda ned online)

Original Article [Open Access](#)

Geographical Tensions Within Municipalities? Evidence from Swedish Local Governments*

Göran Ö. Erlingsson, Richard Öhrvall, Susanne Wallman Lundström

**A Registered Report on Place-Based Resentment:
Exploring Urban-Rural Tensions in Sweden**

Published online by Cambridge University Press: 14 October 2025

Ett temanummer av
Statsvetenskaplig tidskrift
("Polarisering mellan stad
och land?")

Ett nytt politiskt landskap?

"Missnöjets geografi";
"de övergivna platsernas revansch"

Se t.ex. Rodden (2019);
Dijkstra et al. (2019);
Rodríguez-Pose (2018); Lee
et al. (2018); McQuarrie
(2017); Cramer (2016);
Guilluy (2014).

Vår övergripande nyfikenhet: Är detta relevant i svensk kontext?

- En hel del talar för!
- Tillväxten de senaste 30 åren ojämnt fördelad över landet – de flesta jobben i storstäder + universitetsorter; storstadskommuner växer
- Ökade regionala klyftor

- 1997–2017: staten minskat sin lokala närvaro i landsbygdskommuner med nästan 40 procent (Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Polisen, Skatteverket)
- Sittande regeringen skär ned på servicekontor
- Ökning av statliga jobb i storstadskommuner (+ pendlingskommuner), minskat i landsbygd
- Inaktivitet i landsbygdspolitiken, förslag om att slå samman mindre kommuner – skapat irritation och missnöje (Hela Sverige Ska Leva, Småkom)

Lars Fredrik Andersson, Håkan A. Bengtsson,
Stefan Fina, Bastian Heider

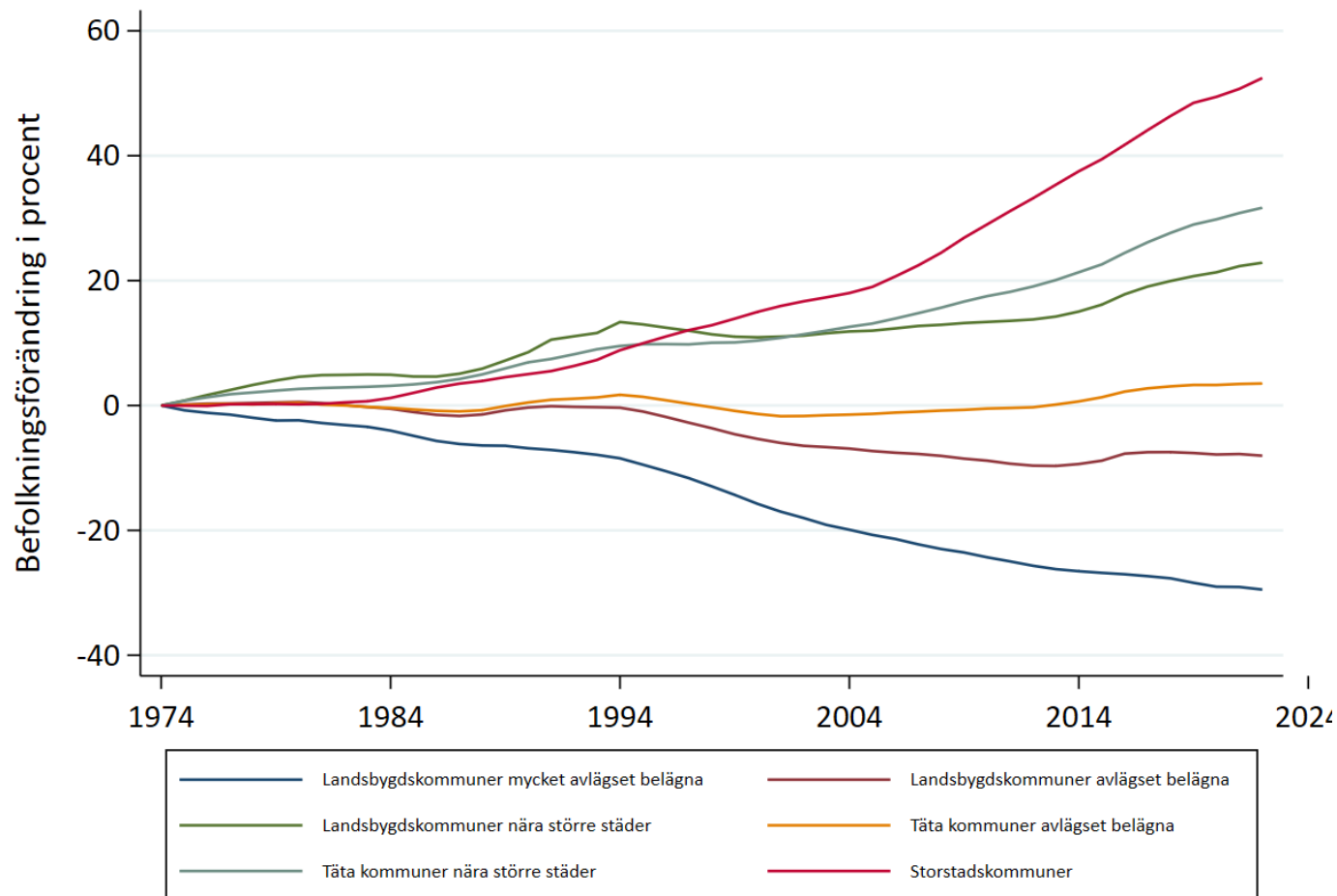
Ett ojämnt Sverige

Regionala socioekonomiska skillnader i Sverige

SNS ANALYS

Regional ojämlikhet i Sverige.
En historisk analys

Trots befolkningsökning sedan 1974 – ”glesa” och ”mycket glesa” landsbygdskommuner tappar (och kommer fortsätta tappa)

Ingen nåd i sikte

	1974-2040
Mycket glesa landsbygdskommun	-36%
Glesa landsbygdskommuner	-18%
Tätortsnära landsbygdskommuner	19%
Glesa blandade kommuner	-3%
Täta blandade kommuner	36%
Storstadskommuner	67%
	34%

Mot bakgrund av allt detta: alls inte orimligt att anta att de globala trenderna i väljarbeteende märks här?

Samtidigt – långt ifrån självklart att detta ska omvandlas till geografisk polarisering

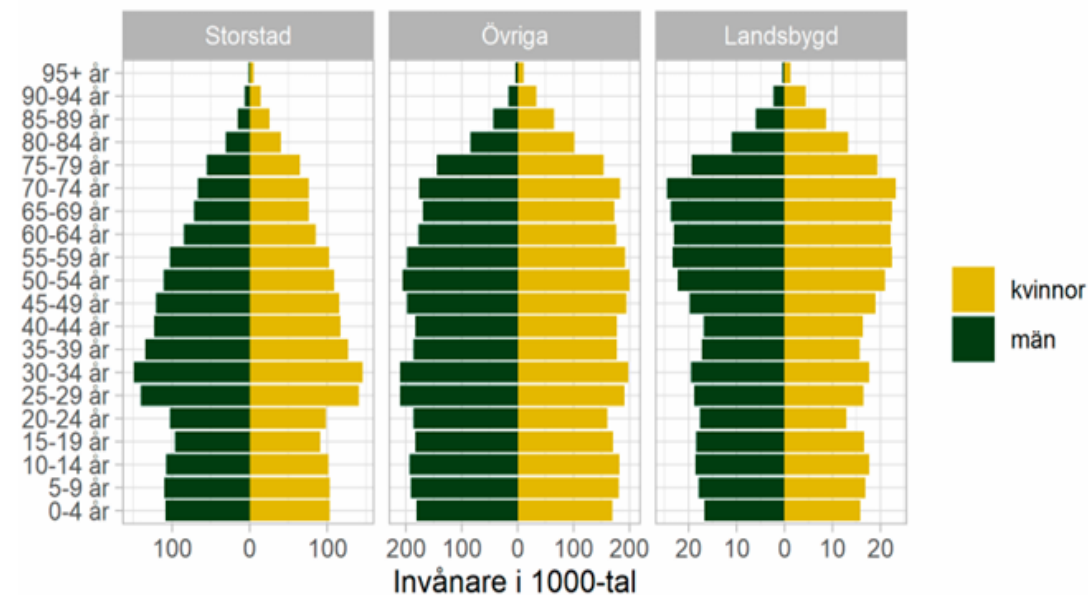
- Långtgående kommunalt utjämnningssystem
- Historiskt sett präglats av vilja till samförstånd, konsensus, pragmatisk – kanske än mer i kommunerna än nationellt pga. "samlingsstyret"
- Traditionellt: den universella välfärdsstaten; att hålla ihop samhällskittet med att omfördela resurser mellan individer
- Komparativt: vi har främst sett stad-land-spänningar i länder med majoritetsval i enmansvalkretsar + tvåpartisystem

proportionella val och flerpartisystem tros kunna mildra geografiska spänningar

(Väldigt förenklad) sammanfattning av projektets resultat

- Hela riket som analysnivå (inomkommunalt senare...)

- Ökande "objektiva" skillnader mellan stad och land
 - Storstadsregioner växer, landsbygdskommuner krymper
(...och landsbygden förväntas alltså fortsätta krympa, -> 2040)
 - Den socioekonomiska sammansättningen förändras
(landsbygden = äldre + "brain drain", studiemotiverade förefaller lämna landsbygd, flyttar heller inte tillbaka i någon vidare utsträckning)

SNS ANALYS

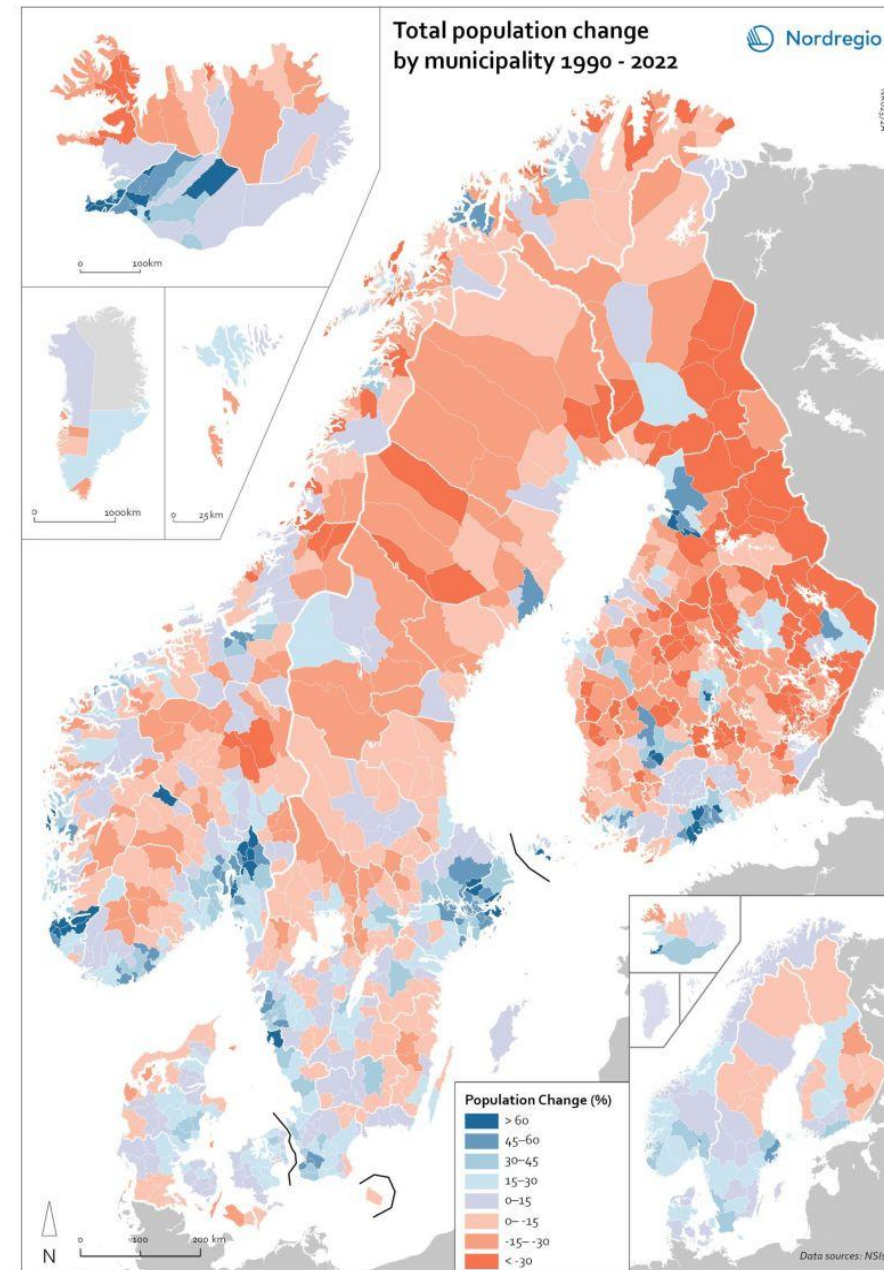
Regional ojämlikhet i Sverige.
En historisk analys

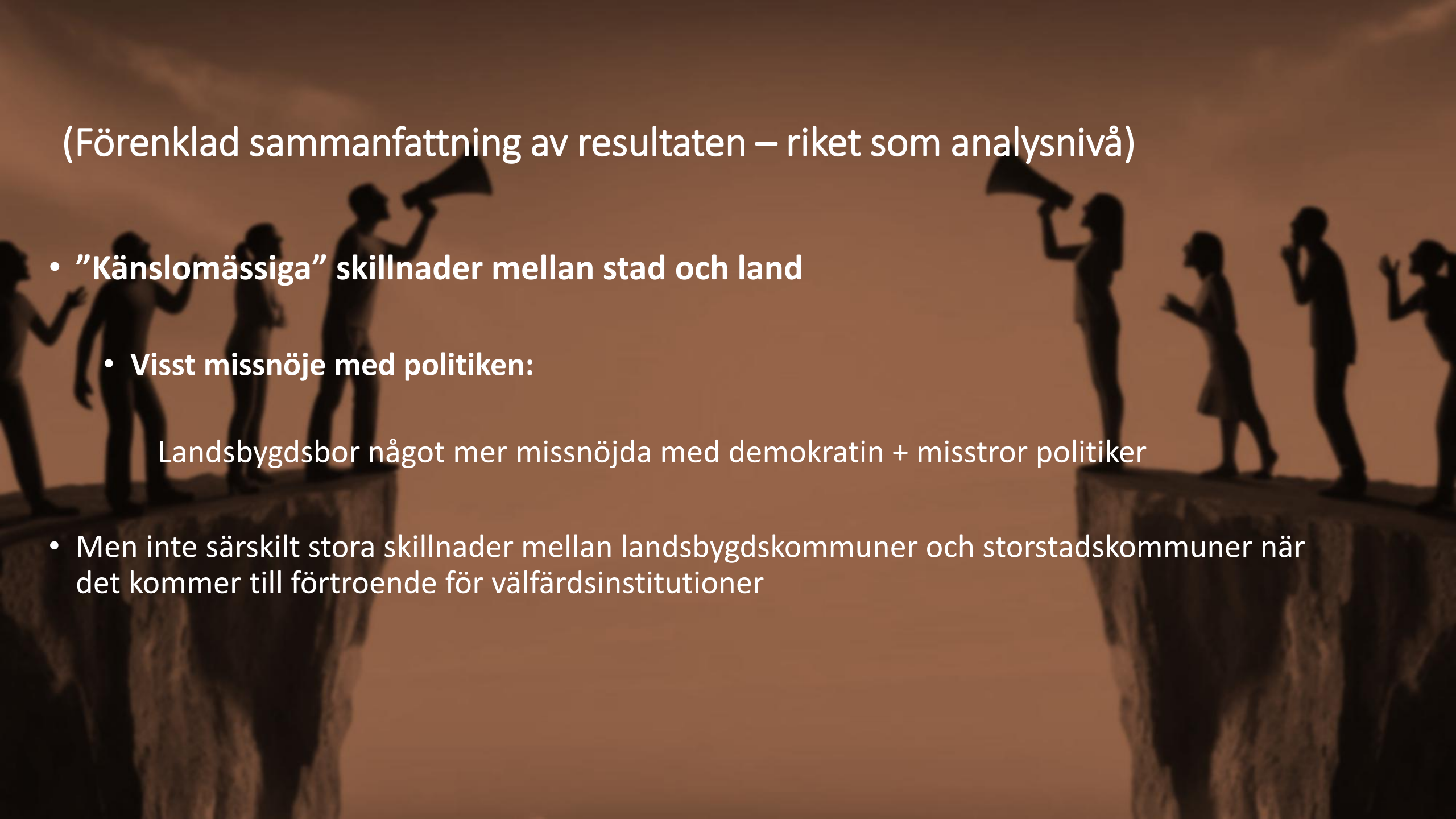
Lars Fredrik Andersson, Håkan A. Bengtsson,
Stefan Fina, Bastian Heider

Ett ojämlikt Sverige

Regionala socioekonomiska skillnader i Sverige

Bonusinfo: var
befolkningsminskning
sker + nordiska trender

The background of the slide features a silhouette of a group of people standing on the edges of two separate, high cliffs. Several individuals are holding megaphones, suggesting they are shouting or calling out across the gap between the cliffs. The scene is set against a warm, orange-brown sky, possibly at sunset or sunrise. The overall mood is one of communication, protest, or a call to action.

(Förenklad sammanfattning av resultaten – riket som analysnivå)

- **”Känslomässiga” skillnader mellan stad och land**

- **Visst missnöje med politiken:**

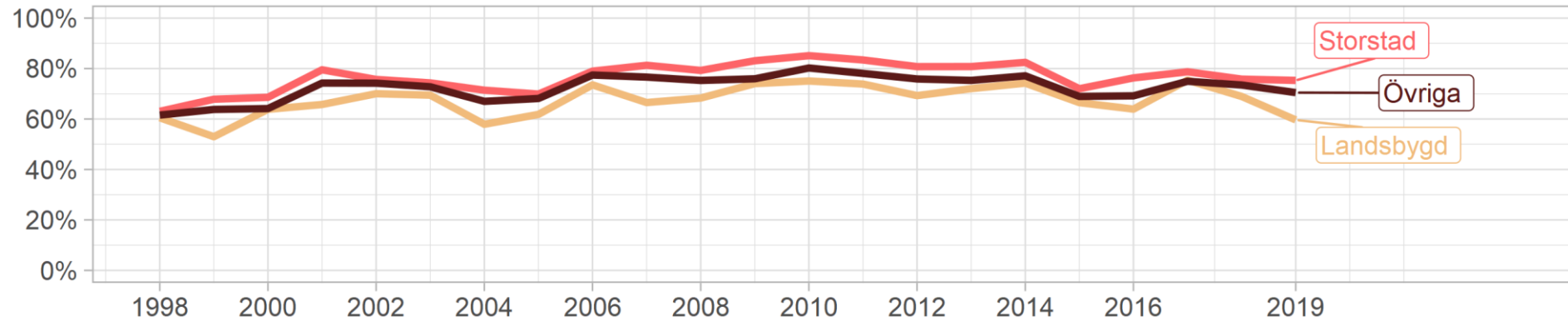
Landsbygdsbor något mer missnöjda med demokratin + misstror politiker

- Men inte särskilt stora skillnader mellan landsbygdskommuner och storstadskommuner när det kommer till förtroende för välfärdsinstitutioner

Något större missnöje med demokratin på landsbygden – men inga större förändringar över tid

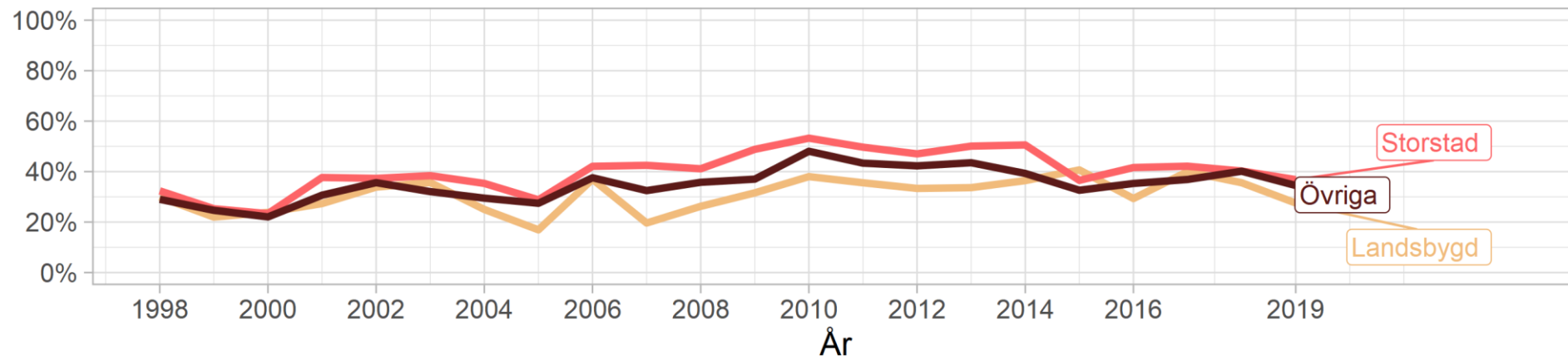
A) Syn på hur demokratin fungerar, 1998–2019

Andel som är mycket eller ganska nöjd med demokratin i Sverige

B) Förtroende för politiker, 1998–2019

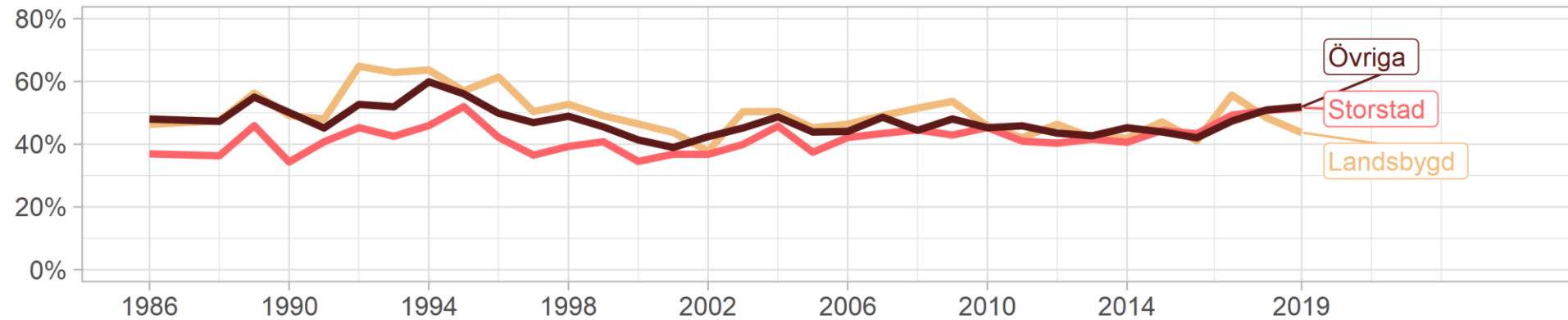
Andel som har mycket eller ganska stort förtroende

Små skillnader i förtroende för välfärdsinstitutioner

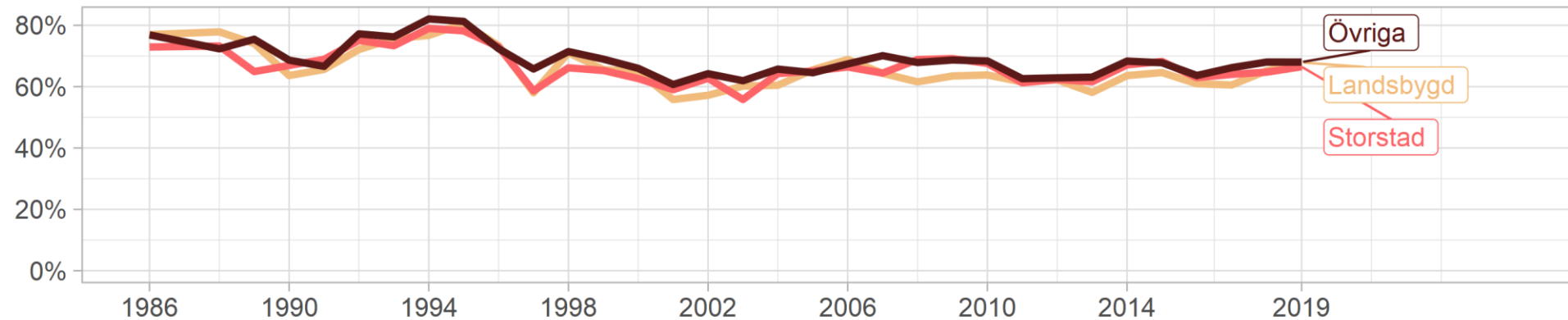
A) Förtroende för grundskolan, 1986–2019

Andel som har mycket eller ganska stort förtroende

B) Förtroende för sjukvården, 1986–2019

Andel som har mycket eller ganska stort förtroende

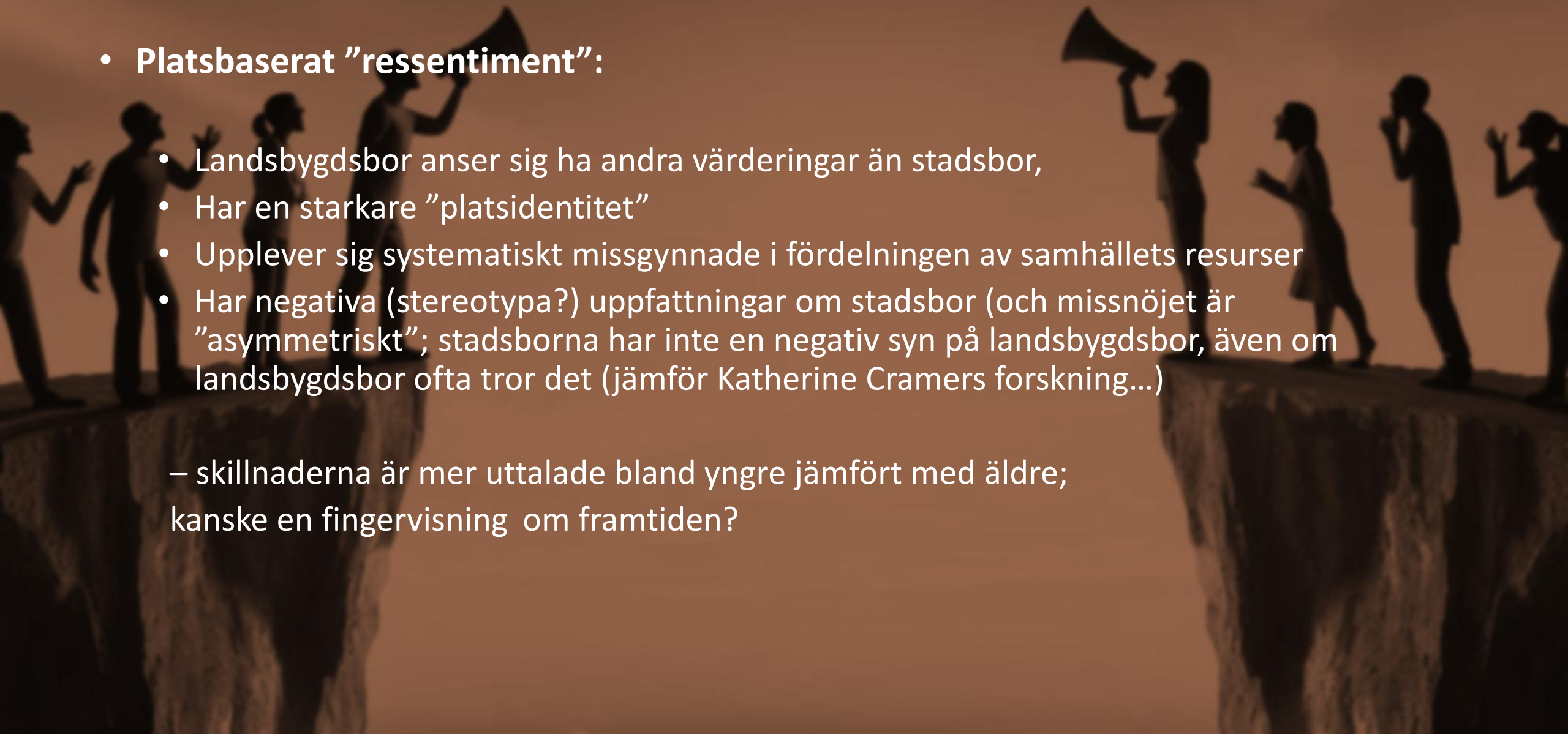

- "Känslomässiga" skillnader mellan stad och land (forts.)

- Platsbaserat "ressentiment":

- Landsbygdsbor anser sig ha andra värderingar än stadsbor,
- Har en starkare "platsidentitet"
- Upplever sig systematiskt missgynnade i fördelningen av samhällets resurser
- Har negativa (stereotypa?) uppfattningar om stadsbor (och missnöjet är "asymmetriskt"; stadsborna har inte en negativ syn på landsbygdsbor, även om landsbygdsbor ofta tror det (jämför Katherine Cramers forskning...))

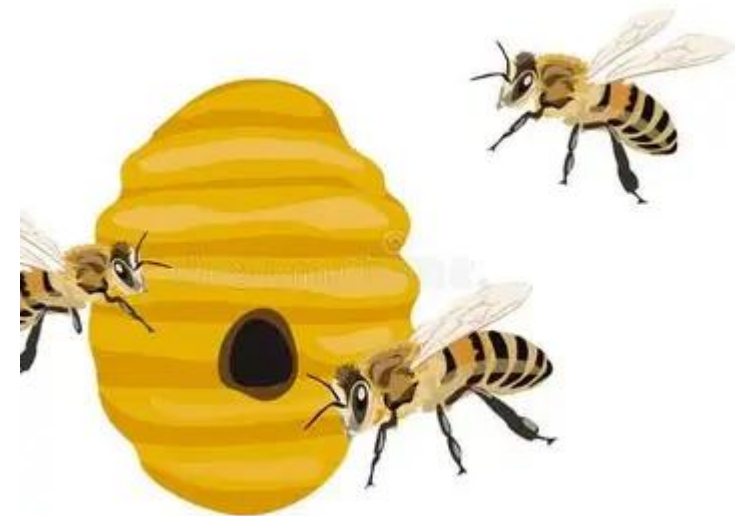
– skillnaderna är mer uttalade bland yngre jämfört med äldre;
kanske en fingervisning om framtiden?

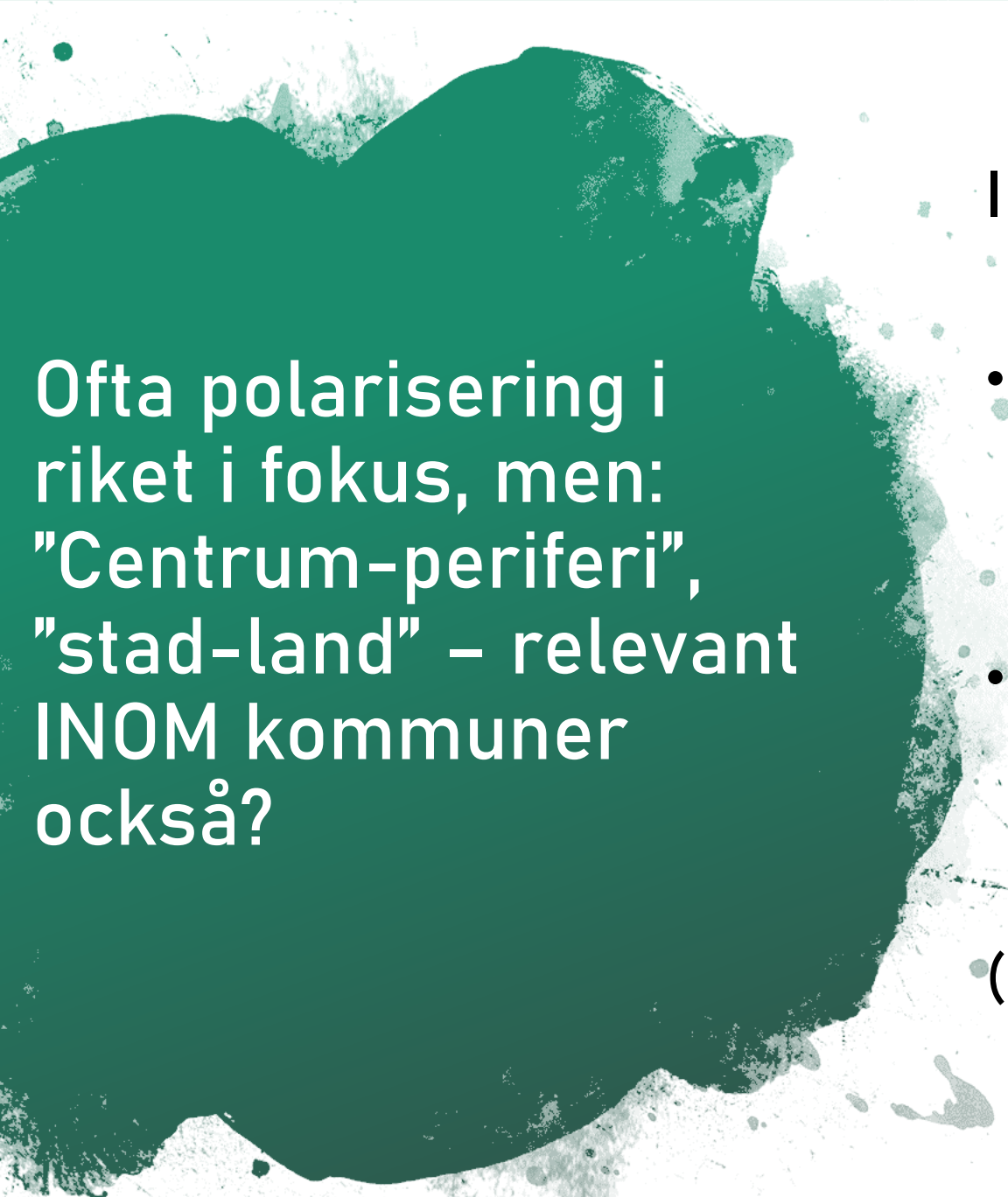

5 min bikupa – prata med grannen

Varför tror ni att man (relativt sett) är mer nöjd med "verksamhet"/"output" i landsbygdskommunerna – medan man (relativt sett) är mer missnöjd med hur demokratin fungerar?

Varför tror ni polariseringen i värderingar och attityder är störst bland de yngre generationerna? (Övriga i alla fall mig...)

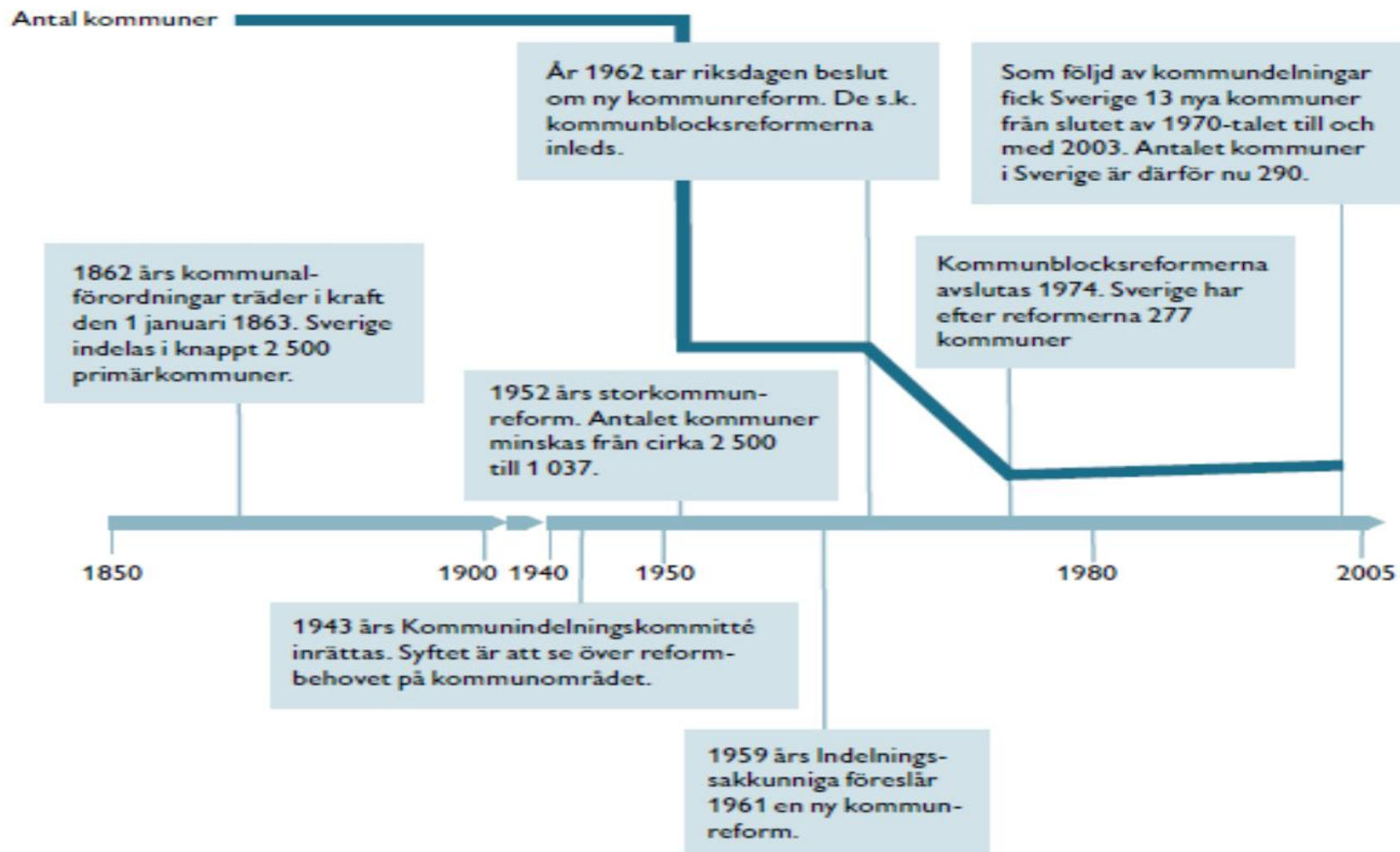
Ofta polarisering i riket i fokus, men: "Centrum-periferi", "stad-land" – relevant INOM kommuner också?

I allt väsentligt: förbisedd fråga

- ...både i forskningslitteraturen om geografisk polarisering, och "centrum-periferi"-spänningar, OCH
- ...den växande forskningslitteraturen om effekter av att slå samman kommuner, kommunsammanläggningsreformer

(får anledning att återkomma till det senare)

Viktig bakgrund: sammanläggningarna och centralortsteorin

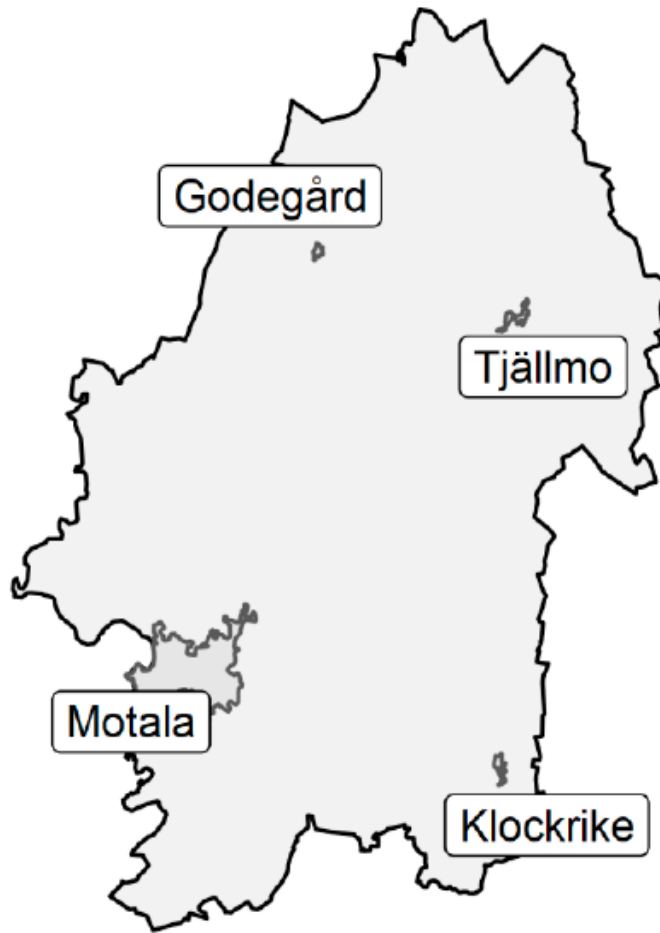
Stads- och kommunfelsreformer
för att mildra missnöjet

Ca. 40-talet seriösa
kommundelningsförsök

Flera s.k. "sublokala partier" ställt
upp i kommunala val

13 nya kommuner sedan 1979

Illustration: flerkärniga **Motala**

Krympande tätorter i norr som
lever under hot av
neddragningar och dåliga
kommunikationer

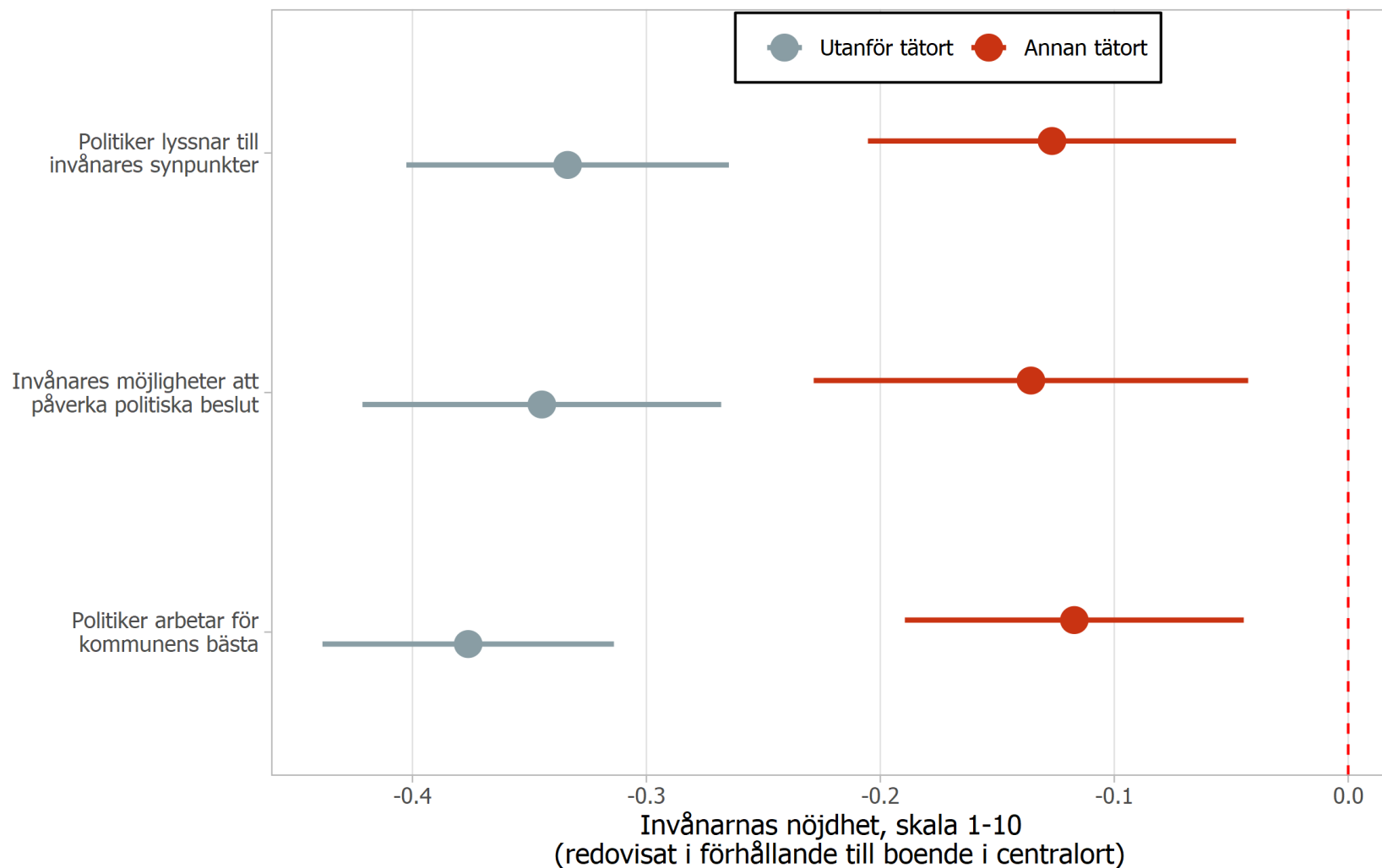
Växande tätort i sydöst som
tycker att man inte får igen
inbetalade skattemedel

Hur studera detta med kvantitativ data?

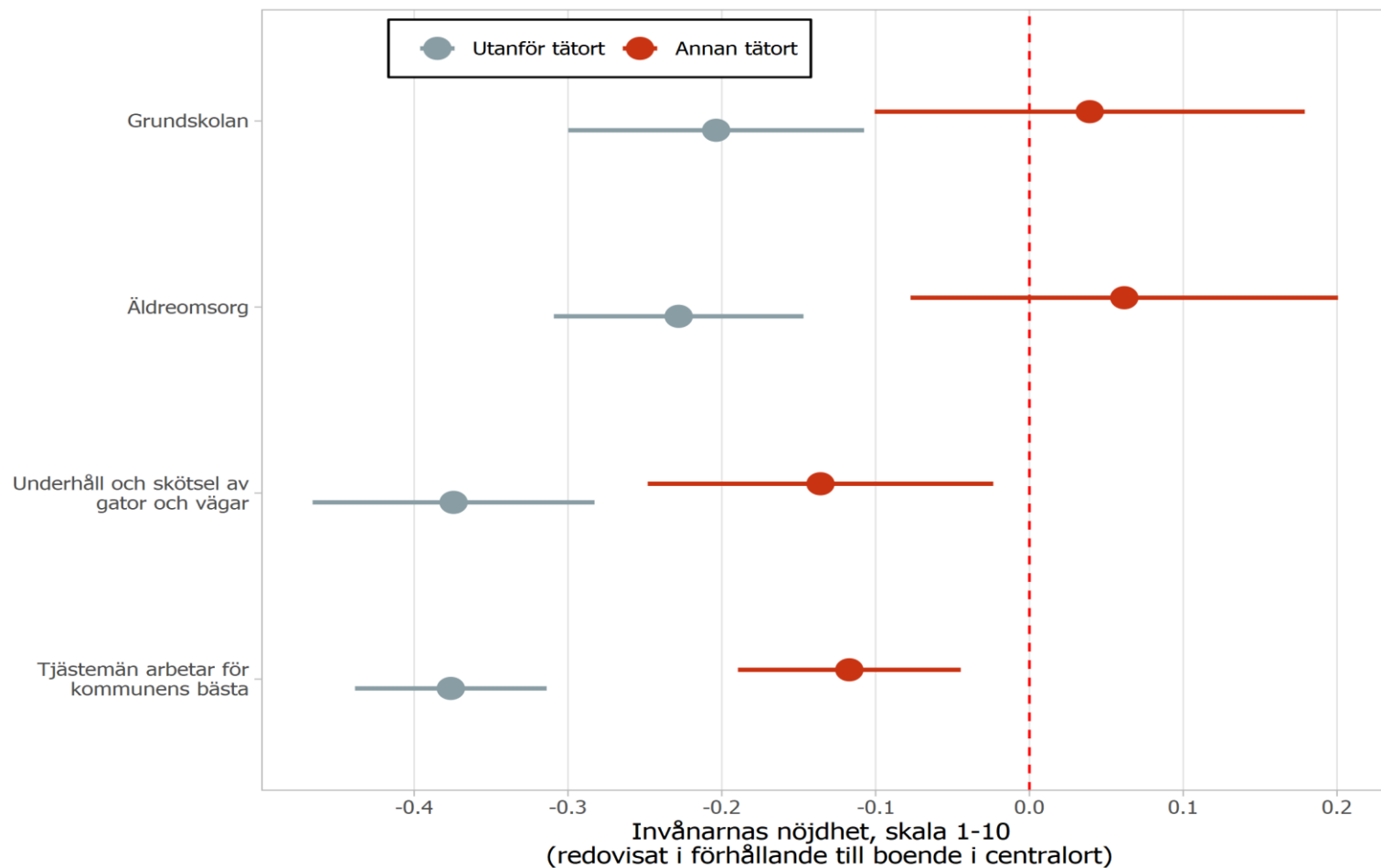
- SCB:s medborgarundersökningar, en guldgruva
 - Kommuner kan själva köpa in, enkäter till ett representativt urval
 - Går att skilja på om man bor i centralort, i annan tätort eller ren landsbygd
 - Ställer frågor bl.a. om nöjdhet med möjlighet att påverka, om tilltro till politiker, samt om nöjdhet med kommunens verksamheter
-
- 241 kommuner ingår i vårt datamaterial
 - Runt 113 000 svarande

241 kommuner (SCB:s medborgarundersökningar):

Mönster: utanför tätort = mindre nöjda med politiker

Mindre skillnader vad gäller själva verksamheterna

Har "glesbygdsmissnöjet" politiska konsekvenser?

Slagit ut över alla kommuner i hela landet – SD har starkast stöd utanför centralorterna

Inomkommunal centrum-periferi, en faktor vi behöver prata mer om

Verkligen en faktor lokala beslutsfattare behöver fundera mer kring

Även: "lokala partier" mer framgångsrika utanför centralorterna

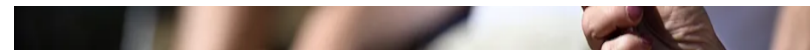
Journal of Rural Studies

Volume 106, February 2024, 103209

Rurality and discontent: Unraveling the context effects of living in rural districts in local elections on support for Sweden democrats

Susanne Wallman Lundåsen ✉

Sverigedemokraterna har fått fler väljare på landsbygden i årets val. Foto: Johan Nilsson/TT

▶ **Sverigedemokraterna har fått många nya väljare på landsbygden**

Leif Johansson (1983):

sammanläggningarna 1952, 1962-74 gjorde att mycket av den territoriella utjämningspolitiken i praktiken decentraliserades till kommunerna

Centralortsteorin kombinerad med (ofrånkomlig) flerkärnighet ger (närmast med nödvändighet) inomkommunala spänningar

Politik är att fördela knappa resurser, ju mer flerkärnighet, ju större "lokal periferi", desto mer potentiella spänningar

Tål att tänkas på, i ljuset av dagens debattklimat

"Slå samman kommuner"

UPPDATERAD 12 APRIL 2013 PUBLICERAD 12 APRIL 2013

Slå samman Karlstad och Hammarö. Det föreslår riksdagsledamoten Nina Larsson (FP). Även fler småkommuner i Värmland kan komma att omfattas av en ny kommunreform.

Göteborgs-Posten

Nyheter Ekonomi Sport Kultur Ledare Debatt Val 2022

Vill slå samman flera kommuner

Kommunutredningen föreslår sammanslagning av mindre kommuner

UPPDATERAD 19 FEBRUARI 2020 PUBLICERAD 19 FEBRUARI 2020

Slå ihop de små kommunerna

Det är hög tid att slå samman småkommunerna i Sverige. Men för att något ska hända måste staten visa ledarskap, och riksdagspolitikerna sluta smita undan sitt ansvar, skriver organisationskonsulten och Dals Långedsbon Nils-Erik Janson.

Frågor för diskussion:

- Är missnöje på den "lokala landsbygden" en levande dimension i din egen hemkommun?
- Om så är fallet – hur hanteras det politiskt?
 - Samråd, återkommande möten med "byalag"/"byaråd"?
 - Finns det en lokal landsbygdsstrategi?
- Förvaltningsmässigt: märker ni av dilemmat...
 - Å ena sidan, samhällsbygget, värdet av levande landsbygd...
 - ...å andra sidan, behov av att centralisera verksamheter (skola, bibliotek, enheter för äldreomsorg) för att få ekonomi i verksamheten?
- Pratas det sammanläggningar på din hemmaplan?
 - Ser du i så fall, down the line, nya och hårda inomkommunala slitningar med den potentiella grannkommun ni förenas med?

Den lokala demokratin i en polariserad tid

Gissur Ó. Erlingsson
Centrum för kommunstrategiska studier
Linköpings universitet